

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, ચંદીગઢ

વિરુદ્ધ

મેસર્સ પર્લ મિકેનિકલ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ ફાઉન્ડ્રી વર્ક્સ (પી) લિમિટેડ

૧૬ એપ્રિલ, ૨૦૦૪

[એસ. રાજેન્દ્ર બાબુ અને જી. પી. માથુર, ન્યાયાધીશો]

આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧:

પ્રકરણ XXA – કલમ ૨૬૯ D – સ્થાવર મિલકત – સક્ષમ સત્તાધિકારી
દ્વારા સંપાદન – કાર્યવાહીની શરૂઆત – કલમ ૨૬૯ D(૨) હેઠળ ટ્રાન્સફર
અને ટ્રાન્સફરીને સત્તાવાર ગેઝેટમાં કલમ ૨૬૯ D(૧) હેઠળ તેમના પ્રકાશન
પહેલાં જ નોટિસ પાઠવવામાં આવી હતી – કાયદેસરતા – ઠરાવ્યું: કલમ
૨૬૯(૧) હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસનું પ્રકાશન એ સ્થાવર મિલકતના
સંપાદન માટે કાર્યવાહીની શરૂઆતનો પાયો છે – સક્ષમ સત્તાધિકારીને સત્તાવાર

ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી ૪ અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય છે – જોકે, સત્તાવાર ગેઝેટમાં તેના પ્રકાશન પહેલાં નોટિસની સેવા માત્ર એક અનિયમિતતા હતી અને તે કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર કે અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવી શકી નથી.

આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ના પ્રકરણ **XXA** અનુસાર વાદી વિરુદ્ધ દાવાવાળી મિલકતના સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી. જોકે, અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ **D(૨)** હેઠળની નોટિસ, અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ **D(૧)** હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં પ્રતિવાદી-ટ્રાન્સફર કરનાર અને ટ્રાન્સફર લેનારને પાઠવવામાં આવી હતી. સક્ષમ સત્તાધિકારીએ ઉપરોક્ત મિલકત હસ્તગત કરવાનો આદેશ પસાર કર્યો. આવકવેરા અપીલ ટ્રીબ્યુનલમાં પ્રતિવાદી-ટ્રાન્સફર કરનાર અને ટ્રાન્સફર લેનાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સદરહું અપીલ એ આધાર પર મંજૂર કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૨૬૯ **D(૨)** હેઠળની નોટિસ ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં પાઠવવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટે પણ આ આદેશને ચથાવત્ રાખ્યો. આથી, અપીલ દાખલ કરવામાં આવી.

કોર્ટ સમક્ષ નીચેનો પ્રશ્ન ઊભો થયો:

"શું આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૬૯ **D(૨)** હેઠળ ટ્રાન્સફર કરનાર અને ટ્રાન્સફર લેનાર પર કલમ ૨૬૯ **D(૧)** અનુસાર સત્તાવાર ગેઝેટમાં

નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં નોટિસની સેવા, સમગ્ર કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવશે?"

અપીલને મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠરાવ્યું કે:

૧. આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૬૯ **D(૧)** હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસનું પ્રકાશન એ પ્રકરણ **XXA** હેઠળ સ્થાવર મિલકતના સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો પાયો છે અને કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટેની મર્યાદાનો સમયગાળો તે તારીખના સંદર્ભમાં ગણવો જોઈએ. સક્ષમ સત્તાધિકારીને સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી જ મિલકત હસ્તગત કરવાનો આદેશ આપવાનું અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ **D(૨)** હેઠળ ટ્રાન્સફર કરનાર અને ટ્રાન્સફર લેનારને નોટિસની સેવા, કુદરતી ન્યાયની આવશ્યકતાને પૂર્ણ કરે છે જેથી તેઓ પ્રસ્થાપિત કાર્યવાહી, એટલે કે મિલકતના સંપાદન સામે લેખિતમાં વાંધા દાખલ કરી શકે. નોટિસની સેવામાં થયેલી કોઈપણ ભૂલ અથવા ક્ષતિ, સક્ષમ સત્તાધિકારીને મિલકત સંપાદન માટે કાર્યવાહી કરવા માટે આપવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રને કોઈપણ રીતે અસર કરતી નથી. સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશન પહેલાં નોટિસની સેવા, કાર્યવાહી દરમિયાન કરવામાં આવેલી માત્ર એક અનિયમિતતા છે અને તે સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશન દ્વારા કાયદેસર રીતે શરૂ થયેલી સમગ્ર કાર્યવાહીને રદ કરી શકે નહીં. વાસ્તવમાં, ટ્રાન્સફરર કે ટ્રાન્સફરીને ગેઝેટના પ્રકાશન પહેલાં તેમને નોટિસ પાઠવવાથી કોઈ નુકસાન થતું નથી. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ **D(૨)** હેઠળ નોટિસની અગાઉથી સેવા

વધુમાં વધુ એક અનિયમિતતા છે, પરંતુ તે કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર કે અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવી શકે નહીં. [૩૪૫-એફ-૭; ૩૪૬-એ-ડી]

સીઆઈટી વિ. અમૃત સ્પોર્ટ્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ, ૧૪૪ આઈટીસી ૧૧૩ (પી એન્ડ એચ) (એફબી), શ્રીમતી પ્રિતપાલ કૌર વિ. ઇન્સ્પેક્ટિંગ આસિસ્ટન્ટ સીઆઈટી, ૧૪૫ આઈટીઆર ૧૯ (અલ.), પ્રેમચંદ વિ. આઈએસી ૧૫૩ આઈટીઆર ૭૭૪ (કર.) અને ઓલ ઇન્ડિયા રિપોર્ટર વિ. કોમ્પિટન્ટ ઓથોરિટી, ૧૬૨ આઈટીઆર ૬૯૭ (બોમ્બ.) અને લલિતા તોડી વિ. સીઆઈટી, ૧૨૩ આઈટીઆર ૪૦ (પાટ.), મંજૂર.

સીઆઈટી વિ. દેશ રાજ, ૨૨૦ આઈટીઆર ૭ (પી એન્ડ એચ), સીઆઈટી વિ. વિનોદ ગુપ્તા, ૨૨૧ આઈટીઆર ૨૧૩ (પી એન્ડ એચ) અને સત્ય નારાયણ પ્રકાશ પુંજ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ૧૬૦ આઈટીઆર ૬૯૩ (દિલ્લી), રદબાતલ.

નઝીર અહેમદ વિ. કિંગ એમ્પરર, એઆઈઆર (૧૯૩૬) પીસી ૨૫૩, નો સંદર્ભ લેવાયો.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નંબર ૧૧૯૬ ઓફ
૨૦૦૧.

પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૧.૭.૧૯૯૯ના આઈ.ટી.એ.
નંબર ૧૪/૧૯૮૨ના ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ.

અપીલકર્તા વતી ટી.એલ.વી. ઐયર, કે.સી. કૌસિક, રાજીવ ત્યાગી, સુશ્રી
સુષ્મા સુરી અને બી.વી. બલરામદાસ.

પ્રતિવાદી વતી જી.સી. શર્મા, અનુપ શર્મા, આર.કે. રાઘવન અને
વિશ્વજીત સિંહ.

કોર્ટનો ચુકાદો જી.પી. માથુર, ન્યાયાધીશ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

૧. ખાસ પરવાનગીથી દાખલ કરવામાં આવેલી આ અપીલ પંજાબ અને
હરિયાણા હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૧.૭.૧૯૯૯ના ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ
દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, ચંદીગઢના
તારીખ ૧૬.૮.૧૯૯૨ના આદેશ વિરુદ્ધ અપીલકર્તા દ્વારા આવકવેરા
અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૬૯ H હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને
બરતરફ કરવામાં આવી હતી.

૨. પ્રતિવાદી મેસર્સ પર્લ મિકેનિકલ એન્જિનિયરિંગ એન્ડ ફાઉન્ડ્રી વર્ક્સ (પી) લિમિટેડ, લુધિયાણાએ પ્લોટ નંબર ૪૨૭, ઇન્ડસ્ટ્રિયલ એરિયા-એ, લુધિયાણાનું વેચાણ દસ્તાવેજ મેસર્સ ઓસ્વાલ પૂલન મિલ્સ લિમિટેડની તરફેણમાં રૂ. ૧૦,૦૫,૦૦૦/- માં તારીખ ૫.૨.૧૯૮૦ ના રોજ કર્યો હતો. ઇન્સ્પેક્ટિંગ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર પાસેથી સંદર્ભ મળવા પર, સરકારી વેલ્યુઅરે મિલકતનું વ્યાજબી બજાર મૂલ્ય રૂ. ૧૮,૩૧,૦૦૦/- આંક્યું. ત્યારબાદ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ના પ્રકરણ XXA (ત્યારબાદ 'અધિનિયમ' તરીકે ઓળખાશે) અનુસાર મિલકત સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી અને અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૧) હેઠળ નોટિસ સત્તાવાર ગેઝેટમાં તારીખ ૧૫.૧૧.૧૯૮૦ ના રોજ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૨) હેઠળ ઇશ્યુ કરવામાં આવેલી નોટિસ ટ્રાન્સફરર અને ટ્રાન્સફરીને તારીખ ૧૦.૧૦.૧૯૮૦ ના રોજ પાઠવવામાં આવી હતી. સક્ષમ સત્તાધિકારીએ, વાંધાઓ સાંભળ્યા પછી, મિલકત સંપાદન માટે આદેશો પસાર કર્યા. ટ્રાન્સફરર અને ટ્રાન્સફરી દ્વારા ઉપરોક્ત આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલોને આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, ચંદીગઢ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી, અને સક્ષમ સત્તાધિકારીના આદેશને મુખ્યત્વે એ આધાર પર રદ કરવામાં આવ્યો હતો કે કલમ ૨૬૯ D(૨) હેઠળની નોટિસ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં પાઠવવામાં આવી હતી. ટ્રિબ્યુનલના આદેશથી વ્યથિત થઈને, કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ H હેઠળ અપીલ દાખલ

કરવામાં આવી હતી પરંતુ તારીખ ૨૧.૭.૧૯૯૯ ના રોજ હાઈકોર્ટ દ્વારા તેને બરતરફ કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન દ્વારા મિલકત સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી અને કલમ ૨૬૯ D(૨) હેઠળ ગેઝેટમાં પ્રકાશન પહેલાં ટ્રાન્સફર અને ટ્રાન્સફરીને નોટિસની સેવા અર્થહીન અને નિર્થક કવાયત છે જે સમગ્ર કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાની બનાવે છે.

૩. મુખ્ય પ્રશ્ન કે જેના પર વિચારણા કરવી જરૂરી છે તે એ છે કે શું અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૨) હેઠળ ટ્રાન્સફર કરનાર અને ટ્રાન્સફર લેનાર પર નોટિસની સેવા, અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૧) અનુસાર સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં, સમગ્ર કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવશે. કલમ ૨૬૯ A થી ૨૬૯ S ધરાવતું પ્રકરણ XXA, કરવેરા કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ દ્વારા તારીખ ૧૫.૧૧.૧૯૭૨ થી દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. ઉદ્દેશ્યો અને કારણોનું નિવેદન દર્શાવે છે કે સ્થાવર મિલકતના વેચાણ દસ્તાવેજોમાં મૂલ્ય ઓછું દર્શાવીને કરચોરીનો સામનો કરવા અને કેન્દ્ર સરકારને સ્થાવર મિલકતો હસ્તગત કરવા અને કરચોરીના દૃષ્ટિકોણથી મિલકતના બેનામી હોલિંગની વ્યાપક પ્રથાને અટકાવવાની સત્તા આપીને કાળા નાણાના પરિભ્રમણને અટકાવવા માટે સુધારો સામેલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેથી વાસ્તવિક માલિકને આવા કાયદા હેઠળ આવકવેરા અથવા

સંપત્તિ વેરાના હેતુઓ માટે તે મિલકતમાંથી આવકની જાહેરાત ન કરી હોય અથવા મિલકત પર તેના દાવાની નોટિસ આવકવેરા સત્તાવાળાઓને ન આપી હોય, તો કાયદાની અદાલતમાં મિલકત પરના તેના દાવાને લાગુ કરવાથી અટકાવવામાં આવે.

૪. કલમ ૨૬૯ A નો પેટા-કલમ (a) "સ્પષ્ટ વિચારણા" ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે અને પેટા-કલમ (b) "સક્ષમ સત્તાધિકારી" ને વ્યાખ્યાયિત કરે છે, જેનો અર્થ એ છે કે સેન્ટ્રલ ગવર્નમેન્ટ દ્વારા કલમ ૨૬૯ B હેઠળ પ્રકરણ XXA હેઠળ સક્ષમ સત્તાધિકારીના કાર્યો કરવા માટે અધિકૃત આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સ. કલમ ૨૬૯ B માં જોગવાઈ છે કે કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા, સક્ષમ સત્તાધિકારી તરીકે પ્રકરણ હેઠળના કાર્યો કરવા માટે યોગ્ય લાગે તેટલા આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સને અધિકૃત કરી શકે છે અને સ્થાનિક મર્યાદાઓ પણ વ્યાખ્યાયિત કરી શકે છે જેની અંદર સક્ષમ સત્તાધિકારીઓ તેમના કાર્યો કરશે. કલમ ૨૬૯ C, ૨૬૯ D અને ૨૬૯ E ના સંબંધિત ભાગો, જે હાથ પરના વિવાદ સાથે સંબંધ ધરાવે છે, તે નીચે મુજબ ફરીથી રજૂ કરવામાં આવ્યા છે:

૨૬૯ C. (૧) જ્યાં સક્ષમ સત્તાધિકારીને માનવાનું કારણ છે કે પર્યાયિત હજાર રૂપિયાથી વધુના વાજબી બજાર મૂલ્યની કોઈપણ સ્થાવર મિલકત

એક વ્યક્તિ (ત્યારબાદ આ પ્રકરણમાં ટ્રાન્સફર તરીકે ઓળખાય છે) દ્વારા અન્ય વ્યક્તિ (ત્યારબાદ આ પ્રકરણમાં ટ્રાન્સફરી તરીકે ઓળખાય છે) ને એવી સ્પષ્ટ વિચારણા માટે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી છે જે મિલકતના વાજબી બજાર મૂલ્ય કરતાં ઓછી છે અને પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલી આવી ટ્રાન્સફર માટેની વિચારણા ટ્રાન્સફરના સાધનમાં સાચી રીતે દર્શાવવામાં આવી નથી જેનો ઉદ્દેશ્ય –

(a) ટ્રાન્સફરથી થતી કોઈપણ આવકના સંબંધમાં આ અધિનિયમ હેઠળ કર ચૂકવવાની ટ્રાન્સફરની જવાબદારીમાં ઘટાડો અથવા કરચોરીને સરળ બનાવવાનો; અથવા

(b) ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૧/૧૯૨૨), અથવા આ અધિનિયમ અથવા વેલ્થ-ટેક્સ અધિનિયમ, ૧૯૫૭ (૨૭/૧૯૫૭) ના હેતુઓ માટે ટ્રાન્સફરી દ્વારા જાહેર ન કરાયેલી અથવા જાહેર કરવી જોઈએ તેવી કોઈપણ આવક અથવા કોઈપણ નાણાં અથવા અન્ય સંપત્તિને છુપાવવાને સરળ બનાવવાનો હોય,

સક્ષમ સત્તાધિકારી, આ પ્રકરણની જોગવાઈઓને આધીન, આ પ્રકરણ હેઠળ આવી મિલકતના સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે;

શરત એ છે કે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલાં, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ આમ કરવા માટેના તેના કારણો નોંધવા પડશે.

બીજી શરત (અપ્રસ્તુત હોવાથી કાઢી નાખવામાં આવી છે)

(૨) (અપ્રસ્તુત હોવાથી કાઢી નાખવામાં આવી છે)

૨૬૯ D. (૧) સક્ષમ સત્તાધિકારી સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત નોટિસ દ્વારા, કલમ ૨૬૯ C માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ સ્થાવર મિલકતને આ પ્રકરણ હેઠળ સંપાદિત કરવા માટે કાર્યવાહી શરૂ કરશે:

શરત એ છે કે આવી કોઈ કાર્યવાહી આવી મિલકતના સંબંધમાં ટ્રાન્સફરના સાધન રજીસ્ટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૦૮ (૧૬/૧૯૦૮) હેઠળ નોંધાયેલ હોય તે મહિનાના અંતથી નવ મહિનાના સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી શરૂ કરવામાં આવશે નહીં.

બીજી શરત.. (અપ્રસ્તુત હોવાથી કાઢી નાખવામાં આવી છે)

(૨) સક્ષમ સત્તાધિકારી

(a) કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંબંધમાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળની નોટિસ ટ્રાન્સફર, ટ્રાન્સફરી, મિલકત પર કબજો ધરાવતી વ્યક્તિ, જો ટ્રાન્સફરી તેનો કબજો ધરાવતી ન હોય, અને દરેક વ્યક્તિ જેને સક્ષમ સત્તાધિકારી મિલકતમાં રસ ધરાવતી જાણે છે, તેમને પાઠવશે;

(b) આવી નોટિસનું પ્રકાશન કરાવશે

(i) તેની ઓફિસમાં એક નકલ સ્પષ્ટ જગ્યાએ ચોંટાડીને;

(ii) જે જગ્યાએ સ્થાવર મિલકત આવેલી છે, ત્યાં મિલકતના સ્પષ્ટ ભાગ પર તેની એક નકલ ચોંટાડીને અને ઉપરોક્ત

નોટિસનો સાર એવી રીતે જાહેર કરીને જે નિર્ધારિત કરી શકાય તે રીતે.

રૂલ E. (૧) જે સ્થાવર મિલકતના સંબંધમાં કલમ રૂલ D ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસ પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે તેના સંપાદન સામે વાંધા ઉઠાવી શકાય છે -

(a) ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી અથવા તે કલમની પેટા-કલમ (૨) ના કલમ (a) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા, આવા પ્રકાશનની તારીખથી પિસ્તાલીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર અથવા તે કલમ હેઠળ આવી વ્યક્તિને નોટિસની સેવા તારીખથી ત્રીસ દિવસના સમયગાળાની અંદર, જે સમયગાળો પાછળથી સમાપ્ત થાય;

(b) આવી સ્થાવર મિલકતમાં રસ ધરાવતા કોઈપણ અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા, આવા પ્રકાશનની તારીખથી પિસ્તાલીસ દિવસની અંદર.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ દરેક વાંધો સક્ષમ સત્તાધિકારીને લેખિતમાં કરવામાં આવશે.

(૩) (અપ્રસ્તુત હોવાથી કાઢી નાખવામાં આવી છે)

પ. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓની સમીક્ષા દર્શાવે છે કે પ્રકરણ XXA હેઠળ કોઈપણ સ્થાવર મિલકત સંપાદન માટેની કાર્યવાહી સત્તાવાર ગેઝેટમાં તે અંગેની

નોટિસના પ્રકાશન દ્વારા શરૂ થવી જોઈએ. આ કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) ની ફરજિયાત આવશ્યકતા છે. તે જ કલમની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ, નોટિસ ટ્રાન્સફર, ટ્રાન્સફરી, મિલકત પર કબજો ધરાવતી વ્યક્તિ, જો ટ્રાન્સફરી તેનો કબજો ધરાવતી ન હોય, અને દરેક વ્યક્તિ જેને સક્ષમ સત્તાધિકારી મિલકતમાં રસ ધરાવતી જાણે છે, તેમને પણ પાઠવવી જોઈએ. પેટા-કલમ (૨) ના કલમ (b) મુજબ, નોટિસ ઓફિસમાં એક સ્પષ્ટ જગ્યાએ તેની એક નકલ ચોંટાડીને અને જે જગ્યાએ સ્થાયર મિલકત આવેલી છે, ત્યાં પણ પ્રકાશિત કરવી જોઈએ. કલમ ૨૬૯ E ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી અથવા કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) ના કલમ (a) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ વ્યક્તિને સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત થયેલી સ્થાયર મિલકતના સંપાદન સામે લેખિતમાં વાંધો દાખલ કરવા સક્ષમ બનાવે છે. ઉપયોગમાં લેવાયેલી સ્પષ્ટ ભાષાના દૃષ્ટિકોણથી, મિલકત સંપાદન માટેની કાર્યવાહી ફક્ત સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન દ્વારા જ શરૂ કરી શકાય છે અને જ્યાં સુધી આવું પ્રકાશન ન થાય ત્યાં સુધી, કાર્યવાહી શરૂ થયેલી ગણી શકાય નહીં. કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) ની પ્રથમ શરત આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે મર્યાદાનો સમયગાળો નિર્ધારિત કરે છે, જે તે મહિનાના અંતથી નવ મહિનાનો છે જેમાં આવી મિલકતના સંબંધમાં ટ્રાન્સફરનો દસ્તાવેજ રજીસ્ટ્રેશન અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ છે. તેથી, આ જોગવાઈના દૃષ્ટિકોણથી, સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસ તે મહિનાના અંતથી ૯ મહિનાના સમયગાળાની અંદર પ્રકાશિત થવી

જોઈએ જેમાં સંપાદન અને ટ્રાન્સફર નોંધાયા હતા. કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) ટ્રાન્સફર, ટ્રાન્સફરી અને અમુક અન્ય વ્યક્તિઓ પર નોટિસની સેવા (જેનો કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે) માટેની જોગવાઈ કરે છે. તે સક્ષમ સત્તાધિકારીની ઓફિસમાં અને તે જગ્યામાં પણ નોટિસની એક નકલ ચોંટાડવા માટે વધુ જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) માં ઉપયોગમાં લેવાયેલી ભાષા સ્પષ્ટપણે જણાવતી નથી કે ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની સેવા ફક્ત પેટા-કલમ (૧) દ્વારા કલ્પના કરાયેલા સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી જ કરી શકાય છે. વાંધા દાખલ કરવા માટે કલમ ૨૬૯ E હેઠળ મર્યાદાનો સમયગાળો આપવામાં આવ્યો છે, અને તે ગેઝેટમાં પ્રકાશનની તારીખથી ૪૫ દિવસ અને આવી વ્યક્તિ (ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી) પર નોટિસની સેવા તારીખથી ૩૦ દિવસ, જે સમયગાળો પાછળથી સમાપ્ત થાય, તે આપે છે. આ જોગવાઈના દૃષ્ટિકોણથી, કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની સેવા, સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં, તેમને કોઈ નુકસાન પહોંચાડી શકે નહીં કારણ કે આવા કિસ્સામાં પણ તેમને ગેઝેટમાં પ્રકાશનની તારીખથી વાંધા દાખલ કરવા માટે ૪૫ દિવસ મળશે. વાસ્તવમાં, નોટિસની અગાઉથી સેવા તેમના માટે ફાયદાકારક રહેશે કારણ કે તેમને વાંધો દાખલ કરવા માટે વધારાનો સમય મળશે. તે સાચું છે કે કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) માં ઉપયોગમાં લેવાયેલું અભિવ્યક્તિ "કાર્યવાહી શરૂ કરશે" છે જેનો

અર્થ એ પણ થઈ શકે છે કે વ્યક્તિગત નોટિસની સેવા સહિતના અન્ય પગલાં ફક્ત ગેઝેટમાં પ્રકાશન પછી જ લઈ શકાય છે, પરંતુ સંબંધિત જોગવાઈઓનું અને પ્રકરણ XXA ની યોજનાનું વિશ્લેષણ એવા તારણ પર નથી પહોંચતું કે કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) માં સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની વ્યક્તિગત સેવા સમગ્ર કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવશે.

૬. નિઃશંકપણે, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૬૯ D(૧) હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસનું પ્રકાશન એ પ્રકરણ XXA હેઠળ સ્થાવર મિલકતના સંપાદન માટે કાર્યવાહીની શરૂઆતનો પાયો છે અને કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટેની મર્યાદાનો સમયગાળો તે તારીખના સંદર્ભમાં ગણવો જોઈએ. સક્ષમ સત્તાધિકારીને સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી જ મિલકત સંપાદન માટે આદેશ આપવાનું અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. શબ્દ "અધિકારક્ષેત્ર" એટલે કેસ સાંભળવા અને નક્કી કરવા માટે ન્યાયિક શક્તિ સાથેની કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ, અને આવી ટ્રિબ્યુનલ કાયદાની સત્તા સિવાય અસ્તિત્વમાં ન હોઈ શકે. અધિકારક્ષેત્ર હંમેશા સીધા અને તત્કાલ કાયદામાંથી ઉત્પન્ન થાય છે; તે એક શક્તિ છે જે કોઈ પણ વ્યક્તિ કે જેને કાયદાએ તે શક્તિ આપી નથી તે તેનો ઉપયોગ કરી શકતો નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, "અધિકારક્ષેત્ર" કોર્ટ

અથવા ટ્રિબ્યુનલની વિવાદિત વિષયવસ્તુ, અથવા સંપત્તિ પરની શક્તિનો સંદર્ભ આપે છે, અને તે ચુકાદો અથવા હુકમનામું આપવા માટે કોર્ટની સત્તાનો સંદર્ભ આપે છે જે તે લેવાનો ઈચ્છા ધરાવે છે. આ અર્થમાં, સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસનું પ્રકાશન સક્ષમ સત્તાધિકારીને અધિનિયમના પ્રકરણ XXA હેઠળ સ્થાવર મિલકતોના સંપાદન માટે કાર્યવાહી કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરે છે. કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ ટ્રાન્સફર અને ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની સેવા, કુદરતી ન્યાયની આવશ્યકતાને પૂર્ણ કરે છે જેથી તેઓ પ્રસ્તાવિત કાર્યવાહી, એટલે કે મિલકતના સંપાદન સામે લેખિતમાં વાંધા દાખલ કરી શકે. નોટિસની સેવામાં થયેલી કોઈપણ ભૂલ અથવા ક્ષતિ, સક્ષમ સત્તાધિકારીને મિલકત સંપાદન માટે કાર્યવાહી કરવા માટે આપવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રને કોઈપણ રીતે અસર કરતી નથી. સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશન પહેલાં નોટિસની સેવા, કાર્યવાહી દરમિયાન કરવામાં આવેલી માત્ર એક અનિયમિતતા છે અને તે સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશન દ્વારા કાયદેસર રીતે શરૂ થયેલી સમગ્ર કાર્યવાહીને રદ કરી શકે નહીં. વાસ્તવમાં, ટ્રાન્સફર કે ટ્રાન્સફરીને ગેઝેટના પ્રકાશન પહેલાં તેમને નોટિસ પાઠવવાથી કોઈ નુકસાન થતું નથી. તેથી, કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નોટિસની અગાઉથી સેવા વધુમાં વધુ એક અનિયમિતતા છે, પરંતુ તે કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર કે અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવી શકે નહીં.

૭. અહીં ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર વિવિધ હાઈકોર્ટ દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી છે અને તેમાં આપેલા નિર્ણયોની સંક્ષિપ્ત નોંધ લઈ શકાય છે. સીઆઈટી વિ. અમૃત સ્પોર્ટ્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ૧૪૪ આઈટીસી ૧૧૩ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની કુલ બેન્ચે, અધિનિયમની જોગવાઈઓના વિશ્લેષણ પછી, ઠરાવ્યું કે અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૧) સંપાદન કાર્યવાહીની શરૂઆત માટેની પ્રાથમિક અને મુખ્ય જોગવાઈ છે અને પેટા-કલમ (૨) જે સ્પષ્ટપણે અનુસરે છે તે ઉપરોક્ત પેટા-કલમ (૧) ની સહાયક અને પૂરક જોગવાઈ છે. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે સંપાદન માટેની કાર્યવાહીની શરૂઆત અને સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા પરિણામસ્વરૂપ અધિકારક્ષેત્રની ધારણા અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૧) હેઠળ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન દ્વારા પૂર્ણ થાય છે અને પરિણામે પેટા-કલમ (૨) નું પાલન કરવામાં પ્રક્રિયાગત ખામી સક્ષમ સત્તાધિકારીના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરશે નહીં અને ઉપરોક્ત પેટા-કલમ હેઠળની સમગ્ર કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી. શ્રીમતી પ્રિતપાલ કૌર વિ. ઇન્સ્પેક્ટિંગ આસિસ્ટન્ટ સીઆઈટી ૧૪૫ આઈટીઆર ૧૯, માં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું કે અધિનિયમની કલમ ૨૬૯ D(૧), જે સંપાદન કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશનની આવશ્યકતા ધરાવે છે, તે ફરજિયાત છે પરંતુ મિલકતના ટ્રાન્સફર અને ટ્રાન્સફરીને પાઠવવામાં આવતી નોટિસ સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી જ હોવી જરૂરી નથી. પ્રેમચંદ વિ.

આઈએસી ૧૫૩ આઈટીઆર ૭૭૪ માં કર્ણાટક હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ઠરાવ્યું છે કે સ્થાવર મિલકતના સંપાદન માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર આઈએસીને અધિનિયમના પ્રકરણ XXA દ્વારા અને કેસનો નિર્ણય લેવા માટે સત્તાધિકારી તરીકે તેની નિમણૂક કરતા સરકાર દ્વારા આપવામાં આવેલા આદેશો દ્વારા આપવામાં આવે છે. આઈએસી દ્વારા તેના પોતાના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં કરવામાં આવેલી દરેક ભૂલને તેના પોતાના અધિકારક્ષેત્રની બહાર ગણી શકાય નહીં અને તે બધી અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલો છે, અધિકારક્ષેત્રની નહીં. તે મુજબ, ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં કલમ ૨૬૯ D(૨)(a) હેઠળ નોટિસ ઇશ્યુ કરવામાં આઈએસી દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલો, જો કોઈ હોય તો, તેના પોતાના નિર્વિવાદ અધિકારક્ષેત્રની અંદરની ભૂલ હતી અને તે અધિકારક્ષેત્રની ધારણાનો કેસ ન હતો અને ટ્રિબ્યુનલે અન્યથા ઠરાવીને અને તે આધાર પર કાર્યવાહીને અમાન્ય ઠેરવીને સ્પષ્ટપણે ભૂલ કરી હતી. ઓલ ઇન્ડિયા રિપોર્ટર વિ. કોમ્પિટન્ટ ઓથોરિટી ૧૬૨ આઈટીઆર ૬૯૭ માં, બોમ્બે હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે વ્યક્તિગત નોટિસ અને સ્થાનિક નોટિસ આપવી એ અધિકારક્ષેત્રીય આવશ્યકતાઓ નથી, જેનું પાલન ન કરવાથી સંપાદન કાર્યવાહીની શરૂઆત અમાન્ય થવી જોઈએ. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આ નોટિસની સેવા કરવાની રીત ફક્ત નિર્દેશિત છે અને ફરજિયાત નથી કે ન તો તે અધિકારક્ષેત્રીય હકીકત છે જેથી સક્ષમ સત્તાધિકારીને કાર્યવાહી ચોજવા અથવા શરૂ કરવાના અધિકારક્ષેત્રથી વંચિત કરી

શકાય. પટના હાઈકોર્ટ દ્વારા શ્રીમતી લલિતા તોડી વિ. સીઆઈટી ૧૨૩ આઈટીઆર ૪૦ માં પણ આવો જ દૃષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૨૬૯ D (૨) ની જોગવાઈઓ માત્ર નિર્દેશિત માનવામાં આવવી જોઈએ. અમે આ નિર્ણયોમાં વ્યક્ત કરાયેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સહમત છીએ.

૮. પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા સીઆઈટી વિ. દેશ રાજ ૨૨૦ આઈટીઆર ૭ માં વિરુદ્ધ દૃષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે અને તેમના મતે તે જ કોર્ટના કુલ બેન્ચના નિર્ણય સીઆઈટી વિ. અમૃત સ્પોર્ટ્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ૧૪૪ આઈટીઆર ૧૧૩ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું નથી કે જ્યાં નોટિસ પેટા-કલમ (૧) હેઠળ તેના પ્રકાશન પહેલાં પેટા-કલમ (૨) હેઠળ પાઠવવામાં આવે છે, ત્યાં પણ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી ભૂલ માત્ર પ્રક્રિયાગત છે, અધિકારક્ષેત્રીય નથી. આ ધારણા પર એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આવી ખામી અધિકારક્ષેત્રની છે અને સક્ષમ સત્તાધિકારી મિલકતને સંપાદિત કરવાનો આદેશ આપી શકે નહીં. સીઆઈટી વિ. વિનોદ ગુપ્તા ૨૨૧ આઈટીઆર ૨૧૩ એ તે જ માનનીય ન્યાયાધીશો દ્વારા એક ટૂંકો ચુકાદો છે જેમાં તેમણે સીઆઈટી વિ. દેશ રાજ (ઉપરોક્ત) માં તેમના અગાઉના નિર્ણયનું પાલન કર્યું. અમારા મતે, આ બે નિર્ણયોમાં અપનાવવામાં આવેલો દૃષ્ટિકોણ સાચો કાયદો નથી કારણ કે સીઆઈટી વિ. અમૃત સ્પોર્ટ્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

(ઉપરોક્ત) ના કુલ બેન્ચના નિર્ણયનો ગુણોત્તર યોગ્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવ્યો ન હતો. સત્ય નારાયણ પ્રકાશ પુંજ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ૧૬૦ આઈટીઆર ૬૯૩ એ દિલ્હી હાઈકોર્ટના એક માનનીય ન્યાયાધીશનો નિર્ણય છે જેમાં સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં કલમ ૨૬૯ D ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ પાઠવવામાં આવેલી નોટિસને રદ કરવામાં આવી હતી. આમ કરવા માટે, કોર્ટે નઝીર અહેમદ વિ. કિંગ એમ્પરર એઆઈઆર ૧૯૩૬ પીસી ૨૫૩ માં પ્રિવી કાઉન્સિલના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખ્યો કે જ્યારે કોઈ કાયદો કોઈ વસ્તુને કોઈ ચોક્કસ રીતે કરવાનું કહે છે, ત્યારે તે તે જ રીતે થવું જોઈએ અથવા બિલકુલ નહીં. જેમ કે પહેલેથી જ ચર્ચા કરવામાં આવી છે, કલમ ૨૬૯ D ની ભાષા દર્શાવતી નથી કે પેટા-કલમ (૨) દ્વારા કલ્પના કરાયેલી ટ્રાન્સફર અથવા ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની સેવા, સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પછી જ થવી જરૂરી છે.

૯. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમારા મતે, હાઈકોર્ટ અને આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, ચંદીગઢ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો દૃષ્ટિકોણ, કે કલમ ૨૬૯ D(૨)(a) હેઠળ ટ્રાન્સફર અને ટ્રાન્સફરી પર નોટિસની સેવા સત્તાવાર ગેઝેટમાં નોટિસના પ્રકાશન પહેલાં સમગ્ર કાર્યવાહીને ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાની ઠેરવે છે, તે કાયદામાં સ્પષ્ટપણે અસમર્થ છે. આથી અપીલને મંજૂર કરવામાં આવે છે અને પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટનો તારીખ

૨૧.૭.૧૯૯૯નો ચુકાદો અને આદેશ અને આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલનો તારીખ ૧૬.૮.૧૯૯૨નો આદેશ પણ રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.